

USNESENÍ

Krajský soud v Brně projednal v neveřejném zasedání konaném dne 30. května 2024 stížnost **XY1**, nar. XXXXX v XXXXX, proti usnesení policejního orgánu ze dne 21. srpna 2023, č. j. VP-215-1102/TC-2019-820120, a rozhodl

takto:

Podle § 149 odst. 1 trestního řádu se napadené usnesení **zrušuje**.

Odůvodnění:

1. Napadeným usnesením byla XY1 uložena pořádková pokuta ve výši 10 000 Kč (ve stručnosti) proto, že před policejním orgánem odmítl jako svědek vypovídat, aniž by k tomu měl zákonný důvod.
2. Proti tomuto usnesení podal svědek XY1 včasnou stížnost, kterou zdůvodnil zejména tím, že napadené rozhodnutí je zcela předčasné, neboť pokud policejní orgán vyhodnotil odůvodnění odepření jeho výpovědi jako nedostatečné, byl povinen ho o tomto závěru zpravit již během výslechu, což neučinil. Policejní orgán ho nepoučil ani o závěru, že se na něj ustanovení § 100 odst. 2 nevztahuje, ani o skutečnosti, že odmítnout výpověď nemůže v celku, ale pouze u konkrétních otázek. Svědek dále v této souvislosti odkázal na rozhodnutí Ústavního soudu ÚS 642/04, z něhož citoval: „Odmítnutí akceptace odepření podání vysvětlení za situace, kdy vyslýchaný odkázal na písemné vyjádření, v němž uvedl, že využívá svého práva a více vysvětlovat nebudlá, které policejní orgán přijal do trestního spisu, a uložení pořádkové pokuty namísto výzvy, aby vyslýchaný upřesnil důvody odmítnutí podání vysvětlení, se jeví jako ničím nepodložené a tudíž předčasné. Jestliže orgány policie a státního zastupitelství za popsaného skutkového stavu aplikovaly oprávnění zakotvená v § 66 odst. 1 trestního řádu pro nevyhovění výzvě k podání vysvětlení dle § 158 odst. 7, který částečně odkazuje na § 100 odst. 2 trestního řádu, pak nepostupovaly způsobem ústavně konformním a ocitly se v rozporu s důsledky, jež pro ně vyplývají z čl. 37 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a dle čl. 14 odst. 3 písm. g) Mezinárodního paktu o občanských a politických právech.“ Odkázal také na další rozhodnutí Ústavního soudu ÚS 4642/12, z něhož citoval: „Policejní orgán však namísto toho, aby stěžovatele vyzval k upřesnění důvodů odmítnutí podání vysvětlení, bez dalšího mu uložil pořádkovou pokutu, aniž by měl splněny předpoklady pro objektivní posouzení důvodnosti odepření podání vysvětlení. Bylo na policejním orgánu, aby stěžovatele přiměřeně a srozumitelně poučil o tom, že podání vysvětlení nemůže odepřít jako celek, ale toliko v části, v níž by sobě nebo osobám vyjmenovaným v § 100 odst. 2 trestního řádu trestní stíhání mohl přivodit.“ Kromě uvedeného svědek policejnímu orgánu vytýká, že se v odůvodnění svého rozhodnutí nevypořádal s možností, že by si svou výpověď mohl způsobit nebezpečí trestního stíhání, když ve stejné věci byli čtyři vojáci obviněni ze spáchání přechinu neoznámení trestného činu, což by mu eventuálně také hrozilo. Navíc mohlo být jeho jednání nebo opomenutí vykládáno jako neuposlechnutí rozkazu, případně neuposlechnutí rozkazu z nedbalosti, když trestnímu stíhání bylo v této věci vystaveno již celkem 5 ze 30 vojáků kontingentu a další 3, kteří vykonávali službu v ČR. Závěrem svědek detailně popsal svůj vztah ke každému z obviněných a navrhl, aby soud napadené usnesení o uložení pořádkové pokuty zrušil.

3. Krajský soud v Brně v souladu s ustanovením § 147 odst. 1 trestního řádu přezkoumal správnost výroku napadeného usnesení a řízení, mu předcházející a dospěl k závěru, že stížnost svědka XY1 je důvodná, neboť rozhodnutí policejního orgánu je přinejmenším předčasné.
4. Z obsahu spisu vyplývá, že XY1 byl dne 14. 3. 2023 slyšen před policejním orgánem jako svědek ve věci týkající se trestního stíhání obviněných XY2 a XY3 pro přečin vydírání podle § 175 odst. 1 trestního zákoníku ve vícečinném souběhu se zvlášť závažným zločinem neuposlechnutí rozkazu podle § 375 odst. 1, odst. 3 trestního zákoníku spáchaných ve spolupachatelství podle § 23 trestního zákoníku a obviněných XY4 a XY5 pro zvlášť závažný zločin porušení povinnosti strážní služby podle § 389 odst. 1, odst. 2 písm. b), písm. c), odst. 3 trestního zákoníku v jednočinném souběhu s přečinem neposkytnutí pomoci podle § 150 odst. 1 trestního zákoníku spáchaných ve spolupachatelství podle § 23 trestního zákoníku. Předmětných trestných činů se měli obvinění jako příslušníci XXXXX Armády ČR začleněné do XXXXX, působící na území Afghánistánu, dopustit dne 22. 10. 2018 na vojenské základně XXXXX v Afghánské islámské republice, ve budově č. XXXXX, sloužící jako výslechová místnost, způsobem detailně popsáním v usnesení o zahájení trestního stíhání, jakož i v napadeném usnesení policejního orgánu.
5. Z protokolu o výslechu svědka XY1 ze dne 14. 3. 2023 (mimo jiné) vyplývá, že poté, co byl svědek řádně poučen o možnosti odepřít svědeckou výpověď, se stručně vyjádřil ke skutečnostem týkajícím se jeho osoby, jako například, že příslušníkem AČR je od roku XXXXX a za dobu své vojenské kariéry sloužil XXXXX, a to v Afghánistánu. V předmětné době působil v Afghánistánu od XXXXX do XXXXX, kde na základně XXXXX zastával funkci XXXXX. Po vyzvání, aby souvisle vypověděl vše, co sám o věci ví, co viděl, případně slyšel, či dělal, svědek přečetl následující prohlášení sepsané na listu papíru: „*V dané věci odmítám vypovídat, protože bych svojí výpovědí způsobil nebezpečí trestního stíhání jak sobě, tak i svému spolubojovníkovi a spolubojovníkům z bojové jednotky, které považuji za osobu blízkou v poměru obdobném rodinnému poměru, jehož újmu bych právem pocíťoval, jako újmu vlastní a to bez ohledu na to zda se jedná o osobu ve věci obviněnou. Výslovně prohlašuji, že obviněné a další příslušníky mé jednotky považuji za bratry ve zbraní, se kterými žiji, bojuji a na které spoléhám, kterým jsem opakovaně zachránil život a kteří opakovaně zachránili život mě. Pojí nás pocit vzájemné sounáležitosti, který není srovnatelný např. se vztahem švagrů, kteří jsou přitom také považováni za osoby blízké. Tento vztah už zůstane napořád a nepřeruší se ani návratem do běžného života, kdy neváhám tvrdit, že tento vztah je srovnatelný, ba naopak v mnoha případech mnohem užší a kvalitnější, než je vztah sourozenecký. S mými bratry ve zbraní mě pojí silné pouto sounáležitosti, žili jsme spolu po dlouhou řadu měsíců v těsné blízkosti, sdíleli jsme spolu soukromý život a pomáhali si v závažných životních situacích, a to se v budoucnosti nezmění. Z toho důvodu jejich újmu budu vždy právem považovat jako za újmu vlastní*“. Následně byl svědek dotázán, z jakého důvodu se s každým z obviněných cítí osobou blízkou, na což odpověděl, že se více vyjadřovat nebude, neboť vše již uvedl ve svém prohlášení. Tímto výslech svědka skončil.
6. Více než 5 měsíců od předmětného výslechu svědka policejní orgán dne 21. 8. 2023 rozhodl napadeným usnesením tak, že svědkovi uložil pořádkovou pokutu, jelikož po předchozím řádném zákonném poučení o právu odepřít výpověď podle § 100 odst. 1 a odst. 2 tr. řádu a možných následcích neoprávněného odepření výpovědi ve smyslu uložení pořádkové pokuty podle § 66 odst. 1 trestního řádu, odmítl vypovídat, kdy řádně neodůvodnil deklarovaný vztah vůči čtyřem obviněným s odkazem, že se jedná o osoby, které považuje za osoby blízké v poměru obdobném rodinnému poměru, jejichž újmu by právem pocíťoval, jako újmu vlastní a dále neuvedl důvod proč odmítl vypovídat s odkazem na nebezpečí trestního stíhání své osoby podle § 100 odst. 2 trestního řádu.
7. V této souvislosti považuje stížnostní soud za nezbytné odcitovat znění ustanovení § 66 odst. 1 tr. řádu, o které se napadené rozhodnutí opírá: „Kdo přes předchozí napomenutí ruší řízení nebo kdo se k

Shodu s prvopisem potvrzuje Milena Pánková

soudu, státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu chová urážlivě nebo kdo bez dostatečné omluvy neuposlechne příkazu nebo nevyhoví výzvě, které mu byly dány podle tohoto zákona, může být předsedou senátu a v přípravném řízení státním zástupcem nebo policejním orgánem potrestán pořádkovou pokutou do 50 000 Kč. Již, ze samotného znění tohoto ustanovení plyne, že podmínkou pro využití institutu pořádkové pokuty je (mimo jiné též) předchozí napomenutí osoby, vůči níž má být tento institut použit. Z předloženého spisového materiálu, zejména pak z předmětného protokolu o výslechu svědka, však nevyplývá, že by byl svědek poté, co odmítl k věci vypovídat, policejním orgánem napomenut, že pokud bude i nadále svědeckou výpověď odmítat, vystavuje se riziku uložení pořádkové pokuty, neboť policejní orgán je toho názoru, že svědek odmítá vypovídat neoprávněně, resp. nedůvodně.

8. Pokud tedy policejní orgán uložil svědkovi pořádkovou pokutu, aniž by jej předem napomenul, že když svůj postoj (v němž policejní orgán spatřuje nezákonné odmítnutí svědecké výpovědi) nezmění, tak to k pořádkové pokutě dospěje, postupoval v rozporu s ustanovením § 66 odst. 1 tr. řádu. Jelikož již samotná tato procesní vada je plně způsobilá ke zrušení napadeného rozhodnutí, nezabýval se již stížnostní soud dalšími (věcnými) argumenty svědka XY6, pokud jde o důvody, proč svou svědeckou výpověď odmítl. Bude následně věcí policejního orgánu, pokud bude svědek i nadále svědeckou výpověď odmítat, aby postupoval v souladu s ustanovením § 66 odst. 1 tr. řádu, jakož i se shora (v bodě 2) citovanými rozhodnutími Ústavního soudu a se stěžovatelem uváděnými důvody odmítnutí jeho výpovědi se detailně zabýval. Zejména na něm bude, aby posoudil, zda v pozici XXXXX, kterou v Afghánistánu zastával, vůbec mohl naplnit v prohlášení uváděné důvody, a to i s ohledem na dobu, kterou tam působil (důvod odmítnutí výpovědi dle §100 odst. 1 tr. řádu). Dále bude muset posoudit, zda se vůbec mohl dopustit namítané trestné činnosti, mimo jiné také s ohledem na její zákonné podmínky (důvod odmítnutí výpovědi dle §100 odst. 2 tr. řádu). Pokud pak bude policejní orgán nucen opět rozhodovat o pořádkové pokutě, bude se tedy ve svém rozhodnutí prostém jakýchkoli procesních vad, rovněž muset řádně vypořádat i se všemi stížnostními námitkami svědka.
9. V návaznosti na výše uvedené je však třeba konstatovat, že značně nekonkrétní prohlášení obecného charakteru, které navíc v naprosto totožném, či obdobném znění použilo k odmítnutí svědecké výpovědi dalších cca 30 (českých) vojáků působících na předmětné základně, bez ohledu na jejich postavení a pracovní zařazení, nemůže být bez dalšího, tj. samo o sobě, dostačujícím důvodem pro jeho reflektování. Pokud bychom za situace, kdy se prakticky jedná o téměř celou českou armádní jednotku na místě působící, připustili, že jelikož v rámci operace žije každý z jejich členů (vojáků) v neustálém stresu a strachu o život atd. a proto je na své kolegy (spolubojovníky) natolik vázán, že se zde jedná o vazbu prakticky srovnatelnou s příbuzenskou apod., byl by zásadně ohrožen zájem společnosti na objasňování trestných činů spáchaných určitou skupinou osob. Toto ovšem v žádném případě připustit nelze. V krajním případě by se to totiž (za určitých okolností) nakonec mohlo „vymstít“ všem příslušníkům jakékoli skupiny, pokud by docházelo k trestné činnosti v rámci ní, na situace, kdy poškozenými i pachateli by byli různí její příslušníci. Nebylo by pak fakticky možné ozřejmit žádnou trestnou činnost v rámci jakékoli uzavřenější skupiny s odkazem na blízké vazby v ní. Lze samozřejmě připustit, že působení vojáků na misích je nesmírně (fyzicky i psychicky) náročné a enormně rizikové, kdy v určitých konkrétních případech mezi nimi skutečně může dojít (a zajisté i dochází) k tak zásadním lidským vazbám (např. když jeden druhého zachraňuje z palebního pole atd.), že jejich vztah kolegiální přeroste v období vztahu bratrského (resp. rodinného), ovšem v takovém případě je potřeba být v popisu tohoto vztahu naprosto konkrétní. V opačném případě lze jen stěží důvodnost odmítnutí výpovědi svědka podle § 100 odst. 1 tr. řádu, s poukazem na prohlášení obecného charakteru, reflektovat.
10. Z výše uvedeného (procesního) důvodu, konkrétně pro absenci předchozího napomenutí svědka ve smyslu ustanovení § 66 odst. 1 tr. řádu, stížnostnímu soudu nezbylo než napadené rozhodnutí

v souladu s ustanovením § 149 odst. 1 trestního řádu zrušit. Bude na dalším postupu policejního orgánu a také postoji svědka, zda bude nutno o pořádkové pokutě znovu rozhodovat, či nikoli.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí **není** další řádný opravný prostředek přípustný.

Brno 30. 5. 2024

JUDr. Miroslav Novák v.r.
předseda senátu

Vypracovala:
Mgr. Ing. Mária Petrovková
soudkyně

Shodu s prvopisem potvrzuje Milena Pánková